

Թեան դժուարակնախոն գիտութեան լուսաւոր ճամբայ մը կը բանայ, զորն որ իրաւապէս Ֆուրիէ աստեղաբաշխը, որ Վաղղիոյ գիտութեանց ճեմարանին մէջ Լափլասայ ներբողեանը կարգաց, Լափլասայ կամ Լապլաս ժեզարուն կ'անուանէ: Լափլաս այս գործքիս մէջ գեղեցիկ կարգաւ մէկտեղ հաւաքեց ինչ որ մինչև իւր ժամանակը չափաբե-րութիւնն ու բնական գիտութիւնը հաստատելիս իրեն ճշմարիտ, և ինչ աստիճանի աստեղաբաշխութեան հիմն ու հաստատութիւն կրնան ըլլալ, և իւր գեղեցիկ գիտելովը այն կատարե-լութեանն հասուց տիեզերաց գիտու-թիւնը, որ Թէպէտ երկնից երեսը մին-չև հիմայ մեծամեծ գիտելի եղան, սակայն Լափլասայ հեղինակութենէն և ոչ կէտ մը նուազեցաւ, և է միշտ իբր պատգամատու բնութեան գաղտնի օրինացը իւր լուսաւոր փարակներովը, մանաւանդ թէ ետեւի գիտելիքը իւր գործքը աւելի զարգացուցին:

Լապլասայ գիտութեան փեղեկաց գրքին մէջ Լափլաս մասնաւոր կերպով ջանացեր է մէկ հատորի մը մէջ բովան-դակել աստեղաբաշխութե բոլոր սկզբ-բունքները, դուրս թօթափելով խորին ու դժուարակնախոն հաշիւները՝ որոնց վրայ հիմնեալ է այս գիտութիւնս, և անոնց հետ կը խօսի որոնք որ չափաբե-րական գիտութեանց խորերը չեն մը-տած, և կ'ուզեն աստեղաբաշխական բարձրագոյն ծանօթութիւններուն տե-ղեկանալ:

Տիմոթէոսի իմաստասիրի հարցին թէ ուր ու սար, կամ ով է վարդապետն քո. սա է. Ատեանն Աթենացւոց և ճեմարանն. զայս ասելով ցուցա-նէ թէ ջանք և հմտութիւն իրին՝ վեհագոյն է ամենայն վարդապետութեանց:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԻԵՍՑ ԵՒ ՃԱՏԱՐԱՌԹԻՒՆ

Վ. Ի. Իրաւ Գործի:

Լապլասի Ֆիլիփ անունով ճար-տարապետին մէկը կրակ մարելու գոր-ծի մը հնարեր է, զորն որ ինքը կրակ ունեցողն է՝ կ'անուանէ: Լապլաս գործին այնպէս շինուած է որ կրակին վրայ գո-լորշեքի սաստիկ յորձանք մը վազցունե-լով մէկէն կը մարէ: Լապլաս այս գոր-ծւոյս մեծ փորձ մը եղեր է, որուն յա-ջողութիւնը ամէն տեսնողները զարմա-ցուցեր է: Լապլաս բանիս համար մասնա-ւոր փայտէ տուն մը շինել տուեր են, երկու դստիկոն բարձրութեամբ, բոլոր նաւթով օծած ու մէջն ալ փայտի տա-շեղներով լեցուն. և երբոր տունը ամէն կողմանէ կրակ առած կը բռնկէր, կրակ ունեցողը իւր գոլորշիէ յորձանքը սաստիկութեամբ մը տան վրայ արձա-կեց, որով հրդեհեալ տունը քանի մը վայրկեանի մէջ բոլորովին մարեցաւ:

Լապլասի կառավարութիւն մասնաւոր յանձնարարութեամբ խել մը այս գոր-ծիքէս շինել տալ ապրսպրեց արքունի շէնքերուն համար. նոյնպէս հրդեհնե-րու դէմ ապահովութեան ընկերու-թիւններէն շատը հետզհետէ այս գոր-ծիքէս շինել տալու ետեւէ են: Շատ ատեն չէ որ այս գործիքէս խել մը Վա-նիա ալ խրկուեցաւ, մասնաւորապէս արքունի ծովարանին համար:

Ար փափագինք որ Պօլոյ մեր ազ-գային եղբարքն ալ այս գործիքս ստա-նային, մանաւանդ թէ տերութեան առաջարկէին այս գործիքէս խել մը բերել տալու, որ անպարտ տեղը Պօլ-սոյ հարուած սեպուած հրդեհներուն դէմ զօրաւոր միջոց մը կ'ըլլար, որուն գինը, իրեն պղտիկութեանն ու մեծու-թեանը համեմատ, 3^{էն} ինչուան 7 լիրէ ստերլին է:

1. Անգլ. Fire-Annihilator.

Պատերազմի հաջողակ առջանք :

ՊԱՌԻԵՐԱՅԻ հսկայաձև արձանը , որ Սայաթնիկ անուանով լեռան վրայ պիտի կանգնուի , արդի արձաններուն մէջ ամենէն մեծն է : Դէն մէկ կտորը ձուլարանէն իւր տեղը տանելու համար 16 ձի չի բաւեր . գլխոյն մէջ երկու հոգի հանգիստ լարուպացոյ փոխ ըստած պարը կրնան խաղալ . քեփն մէջ ալ նուագածու մը թէ որ ուզէ կրնայ նրստիլ : Սրայի զգեստին թանձրութիւնը , որ մինչև ծնկուրները կը հասնին , 6 քեփաքի է . իսկ զգեստին վարի շրջապատը 200 մեղր է : Արձանին ձեռքն եղած յաղթութեան պսակը 100 քեփաքալ կը կշռէ . հեղինակն է Շ վանթաւ լեռանունով գերմանացի երեւելի ձուլիչը :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Յորենի որդերուն՝ Դէմնոր Դէմ :

ԱՆԴՂԱՅԻ Ուրիշը՝ իրողը անուանով բնաղայծ մը մօտերս երեւելի փորձեր ըրեր է ցորենի որդերը ջարդելու համար , որոնք երկրագործութեան մեծ պատիժներէն մէկն են , և որ և իցէ կերպով մարդ չէ կրցեր բոլորովին ասոնց դէմն առնուլ : Հեղինակը կ'ըսէ թէ խել մը այս որդերէն բերել տուի իրենց բնական վիճակին մէջ , այսինքն այն հողէն ուսկից որ կը գոյանան : Աւաջին փորձով մը տեսայ որ , կ'ըսէ , ասոնց դէմ ամենէն զօրաւոր թոյներն ալ գործածելով՝ չի սատկեցան . մկրնդեղային և մնդկային բաղադրութիւնները ասոնց դէմ բան մը չկրցան ընել . զանոնք այս այլ և այլ թիւնալից խառնուրդներուն մէջ խօթելով՝ վրանին զգալի տարբերութիւն մը չի տեսնուեցաւ , մանաւանդ թէ աւելի կենդանութիւն ցրցուցին : Ասոնցմով որ չի յաջողեցաւ նէ

1 Գ.Չ. Charançon. Իտ. Punteruoli. ՏՄ. Պօլ. Կայ. պիւի :

ծծմբային թթու ու բորակային թթու գործածեր է . և թէպէտ այս թթուներս վերջապէս զանոնք սպաններ են , բայց վրան շատ Ժամանակ անցեր է : Վիպուածով միտքն եկեր է թէ հեղուկ անուշադրով փորձէ . և տեսեր է որ որդերուն վրայ շատ մեծ ազդեցութիւն ըրեր է : Սոսն զի մէկէն այս անասնիկները , որ մինչև նոյն ատենը սաստիկ թոյներուն ու թթուներուն դէմ դրեր էին , ասով կարկամեր ու ածուխ դարձեր են : Անուշադրին այս յատկութիւնն տեսնելով , մտածեց հեղինակը որ ասիկայ շատ դիւրութեամբ ու օգտակար կերպով կրնայ գործածուիլ . ուստի այս որդերով լեցուն խել մը հող առաւ ու քիչ մը կրի հետ խառնեց , վրան ալ անուշադրի աղ աւելցրնելով : Այս կիրս և հետզհետէ գոյացած կազը , որ հեղուկ անուշադրին հետ նոյն գորութիւնն ունին , բոլոր որդերը ջարդեցին ու գրեթէ բոլորովին ողնացուցին :

Թէ որ այս բանս , ինչպէս որ հեղինակը կ'ապահովցրնէ , յաջողեալ ըլլայ , երկրագործութեան շատ օգտակար կ'ըլլայ , առանց փնաս մը հասցրնելու արեւկոյ աճմանը :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏԵՂԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Փայլածո՝ :

Ինչպէս էալմաթիւն Փայլածո՝ : Փայլածութիւն ձեւը կըրէ , և ուրիշ մօլորակաց պէս լոյսը արեւէն կ'առնուի . դիտակով վրան լուսնի պէս երեւցանք կը տեսնուին , բայց մարմինը ամբողջ որոշ չերեւար , այլ պըլպըլացող բոցի մը կը նմանի : Սրայն Շ Բէօգէր աստեղաբաշխը կարող եղեր է այս մոլորակիս վրայ որոշ դիտողութիւններ ընել , և կը կարծէ թէ թանձր մթնո.

1 Առաջին հատուածը տես երես 255 :